

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ»

Ступінь освіти	доктор філософії
Спеціальність	усі
Освітня програма	усі
Тривалість викладання	7 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5882>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Tarasenko.T@nmu.one

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Тарасенко Тетяна Миколаївна
д. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Tarasenko/Tarasenko.php>

E-mail: Tarasenko.T@nmu.one

1. Анотація до курсу

Розвиток європейського простору вищої освіти та вітчизняної системи вищої освіти визначає завдання постійного удосконалення підготовки кадрів для різних сфер суспільного життя відповідно до викликів і потреб сьогодення та майбутніх запитів. Важливою складовою підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є формування у них загальних і професійних компетентностей щодо використання технологій навчання відповідно до сучасних підходів педагогіки вищої школи та андрагогіки, розвиток особистих якостей з метою підвищення спроможності до здійснення викладання та навчання на програмах підготовки і професійного навчання.

У процесі вивчення дисципліни Ви ознайомитеся з тенденціями розвитку європейського простору вищої освіти, сучасними технологіями навчання у закладах вищої освіти, методами навчання дорослих. Під час практичних занять, самостійної роботи будуть створені умови для розвитку навичок використання сучасних педагогічних технологій у вищій освіті.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у аспірантів загальних та професійних компетентностей щодо використання сучасних педагогічних технологій у вищій освіті, навчанні дорослих та розвиток особистих якостей для підвищення спроможності до здійснення навчання і викладання на різних програмах підготовки і професійного навчання.

Завдання курсу:

- опанувати концептуальні та методологічні засади сучасних технологій навчання, особливості їх застосування під час організації конкретного освітнього процесу на основі сформованих знань про технології навчання, види технологій навчання та їх особливості;
- обґрунтовано обирати і ефективно використовувати сучасні педагогічні технології навчання з метою розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, забезпечення запланованого рівня особистісного та професійного розвитку здобувачів вищої освіти;
- формувати творче, критичне, професійно-педагогічне мислення і діяльність за рахунок виконаних індивідуальних теоретичних і практичних завдань;
- творчо застосовувати в процесі наукового дослідження та в практичній педагогічній діяльності прогресивні наукові ідеї, педагогічні інновації;
- визначати перевагу та доцільність вибору тієї чи іншої технології навчання в процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти, шляхи безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

3. Результати навчання

- визначати завдання та тенденції розвитку вищої освіти в умовах сучасного суспільства, ролі технологій навчання для підтримки навчання, викладання та оцінювання; описувати та пояснювати сучасні технології навчання у закладі вищої освіти, спрямовані на забезпечення студентоцентрованого навчання, індивідуалізацію, диференціацію освітнього процесу, безперервність навчання;
- демонструвати здатність практично застосовувати сучасні технології навчання у вищій школі (інноваційні технології навчання, інформаційні технології навчання, інтерактивні технології навчання, технології дослідницького навчання і проєктного навчання); застосовувати компетентнісний підхід для забезпечення більшої відповідності освіти особистим, соціальним та професійним потребам сучасного суспільства;
- проєктувати та вдосконалювати організацію навчального процесу на основі сучасних інноваційних, інформаційних, інтерактивних технологій навчання; демонструвати здатність проведення різних форм занять, розробки завдань для опитування, активізації пізнавальної активності здобувачів вищої освіти на семінарському, практичному заняттях та під час самостійної роботи;
- впроваджувати методи навчання дорослих та забезпечувати наближення методів навчання до умов реальної практики, врахування вимог галузевих стандартів вищої освіти та професійних стандартів.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Заклади вищої освіти в Україні у контексті розвитку європейського простору вищої освіти		Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття за темою 1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні та викладач майбутнього	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
2	Тема 2. Інноваційні технології навчання	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-

Тиждень	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Практичне заняття за темою 2. Інноваційні технології навчання	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
3	Тема 3. Інформаційні технології навчання	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття за темою 3. Інформаційні технології навчання	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
4	Тема 4. Інтерактивні технології навчання	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття за темою 4. Інтерактивні технології навчання	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
5	Тема 5. Компетентнісний підхід у вищій освіті	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття за темою 4. Компетентнісний підхід у вищій освіті	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
6	Тема 6. Сучасні методи навчання дорослих	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Презентація результатів виконання індивідуального завдання «Розробка тренінгового заняття за тематикою дисертаційного дослідження».	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-40
7	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	-
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття		-

Індивідуальне завдання «Розробка програми тренінгового заняття за тематикою дисертаційного дослідження» (тема 6, презентація на 7-му тиждні).

1. Підготуйте за темою вашого дисертаційного дослідження програму тренінгового заняття.

2. Оберіть форму проведення заняття: очна або дистанційна на дистанційній платформі Microsoft Office: Teams, додатках Google (Meet, classroom), Zoom.

3. Оформіть програму тренінгового заняття у вигляді презентації до 15 хв.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

На лекційних заняттях рекомендується мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 8-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 5 занять, участь у занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 12 балів) та за виконання індивідуального завдання (максимально оцінюється у 40 балів).

Отримані бали за практичні заняття та індивідуальне завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Екзамен відбувається у письмовій формі, екзаменаційні білети складаються з 20 теоретичних тестових запитань, 12 практичних тестових запитань. Правильна відповідь на теоретичне тестове запитання оцінюється у 2 бали. Правильна відповідь на практичне тестове запитання оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів за екзамен: 100
Практичні заняття	Практичні завдання, дискусія, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи. Максимально оцінюються у 60 балів (5 занять×12 балів / заняття)
Індивідуальне завдання	Охоплює матеріали лекційного курсу. Містить завдання щодо розробки програми тренінгового заняття за тематикою дисертаційного дослідження. Оцінюються у 40 балів.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

6.4. Критерії оцінювання практичних занять (практичні завдання, дискусії):

практичні завдання: 12 – 11 балів: отримано правильну відповідь, яка демонструє засвоєння знань та характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; **10 – 9 балів:** отримано відповідь, яка демонструє засвоєння знань та характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності з незначними неточностями; **8 – 7 балів:** отримано відповідь, яка демонструє неповне засвоєння знань та виявляє неточності застосовувати знань в практичній діяльності; **6 – 5 балів:** отримано відповідь, яка демонструє неповне засвоєння знань та характеризує складності встановлення зв'язку між знаннями та практичною діяльністю; **4 – 3 балів:** отримано відповідь, яка демонструє наявність загальних знань щодо предмету розгляду, однак відсутність уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; **2 – 1 бали:** наведено відповідь, яка демонструє незадовільний рівень знань / навичок застосовувати знання в практичній діяльності.

дискусії: 5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела. **4 бали:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань. **3 бали:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення. **2 бали:** залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення. **1 бал:** залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.5. Критерії оцінювання індивідуального завдання: індивідуальне завдання полягає у розробці програми тренінгового заняття за тематикою дисертаційного дослідження – оцінюється в 40 балів, причому: **40 балів** – відповідність усім пунктам визначених критеріїв виконання та оцінювання завдання; **30 балів** – відповідність усім пунктам визначених критеріїв виконання та оцінювання завдання, наявність незначних неточностей; **20 балів** – відповідність переважній більшості критеріїв виконання та оцінювання завдання; **10 балів** – наявність матеріалу, який не відповідає суті завдання, не враховує визначені критерії виконання та оцінювання завдання.

Критерії виконання та оцінювання результатів індивідуального завдання:

- відповідність структури тренінгу темі заняття;
- ґрунтовність, цілісність та послідовність матеріалу тренінгового заняття;
- визначення форм та якості завдань для учасників тренінгу;
- відповідність запропонованих методів навчання меті заняття та визначеним результатам навчання;
- визначення виду і форми контролю рівня сформованості вмінь та навичок;
- конкретність відповідей на поставлені питання.

Індивідуальна робота аспіранта на підставі виконання та захисту індивідуального завдання (практикум) (40 %).

6.6. Критерії підсумкового оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку):

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії. Підсумкове оцінювання проводиться у вигляді екзамену, який включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань з теоретичної частини** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 40 балів**) та **12 тестових завдань з практичної частини**, кожне з завдань оцінюється максимум у **5 балів (разом 60 балів)**, причому:

- 5 балів – відповідність еталону;
- 4 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 3 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкрито;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання не розкрито;
- 1 бал – невідповідність еталону, однак відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена.

Отримані бали за тестові завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua). Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти мають право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Сучасні педагогічні технології у вищій освіті».

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.
2. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: навчально-методичний посібник / За заг. редакцією проф. В. Стинської, доц. Л. Прокопів / Авторський колектив: Т. Завгородня, 3. Нагачевська, Б. Савчук, В. Стинська, І. Стражнікова, І. Єгорова, В. Ковальчук, Л. Прокопів, Н. Салига. Івано-Франківськ, 2021. 430 с. URL: <http://surl.li/bjmzx>.
3. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3558.pdf>.
4. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова; наук. ред. Арістова А. В.; упорядн. словника Волобуєва С. В. Київ: НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/>.
5. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с. URL: http://193.138.93.8/bitstream/BNAU/603/1/european-higher-education-area-and-the-bologna-process_17_09_2017.pdf.
6. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 583 с. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Yaroslav>

Rudyk/publication/316190546_Osvitni_tehnologii/links/58f5e5700f7e9b6f82e99e92/Osvitni-tehnologii.pdf.

7. Волошина О. В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник: Вінниця, 2014. 161 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf.
8. Академічний бізнес-інкубатор: організаційно-методичне забезпечення впровадження інновацій : практ. посіб. / за заг. і наук. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро : Принта, 2013. 120 с.
9. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с. URL: <http://library.kr.ua/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>.
10. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4390/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>.

Додаткові:

1. Аналіз стану та основні підходи з оцінювання якості надання освітніх послуг закладами вищої освіти України : монографія / за ред. С. Л. Лондара ; ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. 160 с.
2. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с. URL: <http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14608/1/MonPaluch.pdf>
3. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. Київ-Тернопіль: Економічна думка, 2003. 52 с.
4. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник / за ред. В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабина. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
5. Гончаренко С. У. Формування у дорослих сучасної наукової картини світу: монографія. Київ: ППОД НАПН України, 2013. 220 с. URL: file:///D:/User1/Downloads/Goncharenko_Monogr-2013_.pdf.
6. Концепція освіти дорослих в Україні / укл.: Лук'янова Л.Б. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011. 24 с. URL : file:///D:/User1/Downloads/2011_concept_Lukianova.pdf.
7. Ашиток Н. Нова освітня реальність: дистанційна освіта у вищій школі в умовах пандемії. Молодь і ринок. 2021. № 3/189. С. 11–14. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/233972>.
8. Бойченко І.В., Бойченко М.І. Суспільна значущість академічних цінностей: моральний аспект освітньої комунікації. *Буття людини в суспільстві: відносини, спілкування, духовність: системний виклад*: монографія. – Київ: Промінь, 2012. С. 452–474.
9. Бойченко Н.М. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір: монографія. Київ: ПРОМІНЬ, 2015. 296 с.
10. Павленко А.Ф., Антонюк Л.Л., Василькова Н.В., Д.О. Ільницький Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. Ф. Павленка та д.е.н., проф. Л. Л. Антонюк. Київ: КНЕУ, 2014. 350 с.
11. Кремень В. Г. Філософія освіти: пошук пріоритетів: монографія: у 7 кн. Кн 2 Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Філософія людини і освіта / В. Г. Кремень. Київ : МП Леся, 2012. 523 с.
12. Бородін Є., Шевченко С. Забезпечення оцінювання якості вищої освіти в Україні як чинник розвитку її сучасних конкурентних переваг. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»* – Додаток 1 до Вип. 36, Том VI (66) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ : Гнозис, 2015. С. 463–476.

13. Бородін Є. І., Чикаренко І. А. Е-навчання: нові можливості для підготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців. *Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України* : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 5–6 листоп. 2015 р.) / [за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. М. Білінської, В. М. Сороко, Л. А. Гаєвської]. Київ: НАДУ, 2015. 312 с., С. 259–263.
14. Тарасенко Т. М., Пугач А.М. Соціальний розвиток молоді у сфері вищої освіти: державно-управлінський аспект: монографія. Дніпро : Пороги, 2017. 244 с.
15. Тарасенко Т. М. Виклики та перспективи розвитку публічно-управлінської освіти в Україні. *Scientific and pedagogic internship «Innovative approaches to the optimization of the educational system for training specialists in public management and administration in Ukraine and Baltic countries»: Internship proceedings*, November 15 – December 26. 2021. Riga, the Republic of Latvia: «Baltija Publishing», 2021. P. 10–13.
16. Андрущенко В. П., Предборська І. М., Пінчук Є.А., Степаненко І.В. Феномен університету в контексті «суспільства знань»: монографія (рукопис) / та ін. Київ, 2014. 256 с.
17. Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти. Монографія. Полтава : Дивосвіт, 2016. 384 с. URL : <https://knute.edu.ua/file/MjkyMQ==/01d626453878c72a91c026651e5a0735.pdf>.
18. Бородін Є. І., Чикаренко І. А. Розвиток проектних компетентностей публічних службовців: досвід реалізації он-лайн навчання. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення* : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 21 жовт. 2016 р. / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. С. 187–189.
19. Калашник Н. С., Бородін Є. І., Управління самоосвітою державних службовців : методичні рекомендації. Запоріжжя : ЗЦППКК, 2014. 23 с.
20. Прокопенко Л. Л., Т. М. Тарасенко Виховання та соціальний розвиток молоді як об'єкт впливу держави. *Аспекти публічного управління*. 2014. № 1-2(3-4) січень-лютий. С. 70–77.
21. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія / Ю. М. Рашкевич. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.
22. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (20–21 квітня 2021 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 304 с.
23. Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 19 травня 2021 р.). Київ, 2021. 111 с.
24. Інновації в освіті: перспективи розвитку : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 20 травня 2021 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 357 с.

Нормативні джерела:

1. Про освіту : закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Про вищу освіту: закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти : закон України від 18 грудня 2019 р. № 392-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text>.
4. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
5. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776. URL : <https://mon.gov.ua/ua>.

6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/all>.
7. Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах : лист МОН України від 26 лютого 2010 р. № 1/9-119. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
8. Рекомендації з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Додаток 1 : лист МОН України від 9 липня 2018 р. № 1/9-434. URL : <https://mon.gov.ua/ua>.
9. Рекомендації до структури та змісту робочої програми навчальної дисципліни. Додаток 2 : лист МОН України від 9 липня 2018 р. № 1/9-434. «URL : <https://mon.gov.ua/ua>.
10. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. МОН. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf>.
11. Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions on a European strategy for universities {SWD(2022) 6 final}. European Commission. Strasbourg, 18.1.2022. URL: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities.pdf>.
12. Communication from the Commission on a European strategy for universities. URL: <https://education.ec.europa.eu/document/commission-communication-on-a-european-strategy-for-universities>.

Електронні ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/vishcha-osvita>.
2. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. URL : <http://iprood.com.ua/>.
3. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/pro-imzo/>
4. Національна академія педагогічних наук України. URL: <http://naps.gov.ua/>.
5. Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти». URL: <https://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/umo/>.
6. Атестація кадрів вищої кваліфікації. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/atestatsiya-kadriv-vishchoi-kvalifikatsii>.
7. Портал управління знаннями Національного Агентства України з питань державної служби. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/news>.
8. Програма Еразмус+. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/erazmus+>.
9. Форум вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/forum-vishoyi-osviti>.
10. Імідж сучасного педагога. Електронний науковий фаховий журнал. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/194093>.
11. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Науковий фаховий журнал. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej>.
12. Журнал «Вища освіта України». URL: <https://wou.npu.edu.ua/index.php>.
13. Нові технології навчання. Збірник наукових праць. URL: <http://journal.org.ua/index.php/ntn/index>.
14. Філософія освіти. Philosophy of Education – науковий часопис. URL: <https://philosopheducation.com/index.php/philed>.
15. European Education Area. URL: <https://education.ec.europa.eu/>.
16. Digital Education Action Plan (2021 – 2027). URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.